

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos &
Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

Capvt XIII. Hominum de morbis cogitationes, & querelæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45701

CAPVT XIII.

Hominum de Morbis cogitationes, & querela.

I.
Rom. 7. 24.

Velle captos carcere liberari, mirum non est, omnes enim amant libertatem. Quocirca & Pauli vox fuit: *In-*
felix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius?

Cic. lib. 5.
Tuscul.

At seipsum in carcere strangulare, aut jugulo vel pectori cultrum immergere, insania est. Qua insania etiam furunt, qui, ne morbus eos in lecto, velut vinculis, teneat, se ipsos interimunt. Nimirum sæpe tanta est morborum dolorumque vis ad hominis virtutem frangendam, animumque deiciendum, ut eam ad extrema adigat, nec raro mentis impotem reddat. *Dolor*, ait Tullius, *esse videtur acerrimus virtuti aduersarius; is ardentis facies intentat; is fortitudinem, magnitudinem animi, patientiam se debilitaturum minatur.* Itaque tamen Paulus verissime affirmavit:

2. Cor. 12. 10.

Cum infirmor, tunc potens sum (quia corporis infirmitate, interiores animi vires efficiuntur potentiores, atque ex imbecillitate hominis exterioris, interior fit vegetior, nouis viribus ex hoste nostro domestico, carne nimirum debilitata domitaque resumptis, ut etiam censuit Plato, qui iudicavit, nimis bene valentes minus idoneos esse ad philosophandum) attamen homo ex infirmitate longè aptior promptiorque redditur, ad ea vitia, quæ corporis viribus non indigent: nimirum quæ non ex audacia, aut nimio feruore concupiscentiæ oriuntur, sed potiùs ex imbecillitate, & pusillanimitate, quales sunt, impatientia, oblocutio, desperatio, & quæ ex altero extremo fortitudini & constantiæ contraria sunt.

II.

Et vel hinc nonnulli obseruant, morbos corporis ac dolores viris grauibus atque seuerioribus molestissimos esse, quia vident, ob illos se se, ex viris & senibus fieri pueros, puerilia sectantes, & sæpe, puerorum more, ingemiscetes, sæpe plorantes, sæpe diem, in qua nati sunt, & parentes ipsos, è quibus nati sunt, detestantes. Hinc apud Philostratum, *Ion Sophista dicebat, rem morosam esse agrotationem. Nam aegrotis & uxor molesta est, & medicum incusant, & lectulum moleste gerunt. Ex amicis autem, & qui accedit, grauis est, & qui discedit, molestus.* Nempe corpore ægroto, facile ægrotat

ægrota & animus. Ægrotus autem animus & latis, & tristibus offenditur, & facit ea, quæ facere virum non decet. Seneca, ut febrem surreptentem fugeret, in Nomentanum suum fugit. *Iam Seneca. ep. manum mihi iniecerat, inquit, protinus itaq; parari vehiculum iussi, 104. Paulina me retinente. Medicus initia esse dicebat, motis venis, sed incertis, & naturalem turbantibus modum. Exire perseveravi. Ac infra: Medicina agro, non regio, querenda est. Fregit aliquis crus, aut extorsit articulum? non vehiculum nauemq; conscendit, sed aduocat medicum, ut fracta pars jungatur, vel luxata in locum reponatur. Quid ergo animum, tot locis fractum & extortum, credis locorum mutatione posse sanari? Minus est istud malum, quam ut gestatione curetur. Ac paulò suprâ. Quid per se prodesse peregrinatio cuiquam potuit? Non voluptates illa temperauit, non cupiditates refrœnauit, non iras repressit, non indomitos amoris impetus fregit, nulla denique animo mala eduxit, non iudicium dedit, non excusit errorem: sed ut puerum ignota mirantem, ad breue tempus rerum aliqua nouitate detinuit.*

Quid mirum, si hos dolor, & vel corporis, vel animi ægritudo pueris similes fecit, cum idipsû S. Augustinus dicat Apostolo S. Augustin. contigisse? qui *ne extolleretur, ait S. Augustinus, tamquam iu- in Plal 130. uenis, colaphizabatur tamquam puer: quia superbiæ remedium oportuit ex puerili humilitate desumi. Quæ enim fuit illa colaphizatio? quis stimulus carnis? S. Augustinus existimat, fuisse vehementissimum corporis dolorem. D. Hieronymus censet, S Hieronym. fuisse grauissimum capitis dolorem, de quo accipiendû sit, quod in ep. ad Galatas. idem Apostolus scribit ad Galatas: Tentationem vestram, qua erat Gal. 4. 14. in carne mea, non spreuistis, neq; respicistis. Tentabantur enim Galatæ, ut contemnerent eum sublimia promittentem, quem languoribus corporis subiectum videbant, & animo quidem fortem ac patientem, foris tamen, indicia doloris prominentem; qui enim colaphizabatur tamquam puer, etiam subinde, secundum inferiorum Rom. 7. 24. rem hominem videbatur ingemiscere ut puer, & clamare, Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Secundum communem enim existimationem felix non est, qui eger est. Hinc Pythagoras tria docebat à dijs petenda: formam, diuitias, bonam valetudinem, eò quòd homo cetera ipse sibi præstare posset. Apoph.*

Q 3

Quòd .

2. Cor. 11. 30. Quòd si viros graues, immò sanctos, & in infirmitatibus suis gloriantes, vel inuitos morbi faciunt ingemiscere, & præ doloris magnitudine exclamare; quid credibile est, contingere delicatis, & non sanctis, immò nihil pati assuetis?

IV.

Refert Diodorus, quasdam Lybiæ vrbes, leonum vi à desertis locis ad eas aduentantium, desertas fuisse. Meminit Plinius ex M. Varrone in annalib. & alijs, à cuniculis in Hispania suffosum oppidum; à talpis in Thessalia; à ranis ciuitatem in Gallia euacuata incolis; à locustis in Africa; ex Gyario Cycladum insula incolas à muribus fugatos; in Italia Amyclas à serpentibus deletas; & citra Cymamolgos Æthiopus latè desertam regionem esse redditam à scorpionibus & solpugis, gente sublata; itemque à scorpionibus abactos Trerientes. Attariotæ quoque ranis è nubibus in terram pro guttis aquæ delapsis, coacti sunt patriam deserere. Nerui Scythiæ populi, vna ante Darij expeditionem ætate, coacti fuerunt solum vertere, propter serpentes ex terra ortos, & ex supernis ingruentes. Oppidanos à Mynute Ioniæ oppido, culicum vis expulit; eademque calamitas Atarnetis, qui infra Pergamum sunt, exitio fuit. Possunt animalia non solum ferocia & magna, sed etiam exigua & contemptibilia homines è domibus, vrbibus, patria expellere, contra quæ tamen lorica & arma valent (vti legimus, in Africa, & Cyrenaica regione gentes à gregibus locustarum infestatas vsque ad belli inductionem in illarum greges propellendos) quantò potentiores esse putemus morbos dirissimos, & intra hominem sæuientes; contra quos nulla scuta, aut galeæ, aut lorica nos possunt protegere? Multos certè legimus, audiimus, & nonnullos etiam vidimus, qui, ne morbum diutiùs sentirent, è vita sponte exierunt; quasi eos non ranæ, non cicadæ, non culices, sed infestis leones pepulissent, & solum mutare coegissent. Omissis plurimis exemplis, mundi sapientem dabo, Senecam illum, qui ad Lucilium ita scribit: *Vexarite distillationibus crebris ac febriculis, quas longas distillationes, & in consuetudinem adductas sequuntur, eò molestius mihi est, quia expertus sum hoc genus valetudinis: quod inter iniuria contempsi. Poterat adhuc adolescentia iniurias ferre, & se aduersus morbos contumaciter gerere: deinde succubui, & eò perductus sum.*

Diodor. Sic.
loc. cit.

Herodot. L. 4.

Plin. lib. 11.
cap. 29.

Senec. ep. 78.

ut ipse distillarem. Ad summam maciem deductus, saepe impetum cepi abrumpenda vita: patris me indulgentissimi senectus retinuit. Cogitavi enim, non quam fortiter ego mori possem, sed quam ille fortiter desiderare me posset. Quasi fortiter moriatur, qui se ipsum occidit, ne distillet, aut lique scat, & consumatur. Egroto non se perimere, sed vivere, est fortiter facere. Queruntur & alij de morbis, sed moderatiùs, quorum in signe exemplar Carolus Malapertius Montensis Belga sequentibus versiculis nobis reliquit.

Conquerar, an sileam, & corde eluctantia ab imo
 Indeploratus verba, malumq, premam?
 Da veniam, Natura parens, miserumq, dolorem
 Effundi in gemitus, & sua verba sine.
 Tertia iam viridi lactescit mæsis in herbâ,
 Postq, hiemis surgit radia, veris honor:
 Dum me morbus habet, Medicorum incognitus arti,
 Suspendum vite, sollicitumq, mea.
 Sæpè mihi læso manat de pectore sanguis,
 Atq, animam tantum non vomo purpuream:
 Sine tamen læso manare è pectore credam,
 Seu magis hoc flumen pulmo cruentus agit;
 Seu caput è summo mittit, leuiusq, periculum est;
 Sunt etenim Medicis hac tria visa tribus.
 Nempe etiam ex alijs, dixi, si consulo quartum,
 Inueniet quartam sanguinis ille viam.
 Nil moror; abscedant placita in diuersa sophista,
 Hic ubi de Vacuo quaritur, & Nihilo:
 Ast ubi non tenuis de vitâ & sanguine res est,
 Aut nihil, aut unam dicite, tot Medici.
 Languentem Lotharis primùm, mox Gallia vidit,
 Nunc rigida tento Pharmaca Sarmatia.
 Est qui me jubeat calum tentare paternum:
 Esse suis, inquit, patria amica solet.
 Heu miserum! iacumbunt morbi mortalibus agris,
 Aurea quot calo lumina vesper agit;
 Nec numerus constat, nec vis: morimurq, priusquam
 Nossatum detur nomine, quâ morimur.

V.

Carolus Malapert. Montensis Belga, in libris Miscellaneor.

Forstian

Forſitan & tepidum lacerant à morte cadauer,
 Et nimium ſerò dicitur, ecce malum.
 Eſt prope, ut inuideam ſanis ſua corpora brutis,
 Noſq; pari natos condicione velim.
 Circumfert medicam canis ad ſua vulnera linguam,
 Cerva nec inſoſo ſupplicat iſta deo.
 Reſtituit pullis ſua lumina Thracia pellex;
 Non fuerat miſero tam bona mater Ity.
 Turpe miſterium, multis tamen utile morbis,
 Ni docuiſſet Ity, quìs docuiſſet Arabs?
 Piſcis equus certo venam ſibi diuidit iſtu,
 Ipſam etiam doctus temporis articulum.
 At medici, in dubio eſt, poſſintne humore minuto,
 Chirurgoq; manus ſapius arſq; tremant.
 Nuper ego incertà ſum cuſpide ter quater iſtus,
 Cùm plena haud timido ſanguine vena foret.
 Vixq; aliqua exſilyt de vulnere gutta maligno,
 An non hoc noſtro eſt ludere de corio?
 Excuit & roſtrum, & veteres Iouis armiger annos,
 Et pellem ſerpens exuit, & ſenium:
 Vnica, Panchais qua viuunt odoribus ales,
 Surgit ab extincto mox rediuiua rogo.
 At melior Iuuenum fugit irrenocabilis aetas;
 Et Pelia fruſtra eſt vita recocta ſeni.
 Incertiq; ſemel cùm lux breuis occidit aui,
 Ad ſuperos duro clauſa adamante via eſt.
 Neſtora Graiorum cunctis è millibus unum
 Secla hominum narrant trina fuiſſe ſuper.
 Credite, ſic memorant vates: at fabula non eſt,
 Aetatem coruum vincere Neſtoream.
 Tanti erat, infauſti ſuper'eſſet ut ominis ales,
 Et nobis eras cras diceret, uſq; ſenex.
 At me quis tacitè caſtigat voce querentem,
 Inuitumq; aliò non meò ardor agit?
 Sentio non ſolito clareſcere lumine mentem
 Huq; animum monitis ad meliora trahi.

Deſine.

Deſine, mortalis, diuina particulam aura
 Spe nimium fragilis incinerare boni.
 Suſpice qua calo maneat te vita perennem,
 Nec quare in terris longius exſilium.
 Parce, DEVS, lapſo, culpamq; ignoſce fatenti;
 Non conſultra ſatis verba dolentis erant.
 Tadia ſpe deinceps caliq;, auig; futuri
 Solabor vita qualiacumq; mea.
 Et mea iam ſeu vaſa vocant, ſeu ducere cogor
 Longius exſilium, non queror, & ſileo.

C A P V T XIV.

Magnam animorum medicinam eſſe, ſi quis morborum, ac
 pracipue etiam vulnerum cauſas nōrit.

Icut cauſarum ignoratio, in hominibus gignit admira-
 tionem, ita hæc deſiderium ſciendi accendit, & non
 raro magnarum mater eſt querelarum; quæ ſedantur, ſi
 cognoſcatur, à quibus principijs mala noſtra originem ducant.
 Siquidem, vt Philoſophus ſcripſit, *cauſſa omnes principia ſunt*:
 cognitio autem rerum cauſis, humanæ mentis curioſitas con-
 quieſcit. Et, vt Poëta canit:

*Nil admirari, prope res eſt vna, Numici,
 Solaq; qua poſſis facere & ſeruare beatum.*

Magnam igitur medicinam & querelis, & admirationi mortaliū
 afferet, ſi in principia morborum inquiramus, eaque detegamus.

Porrò morbi humani, vt Photinus docet, *cauſſas habent à mutatio-
 nibus quibusdam, vel intrinſecus, vel extrinſecus*. Neceſſe eſt ergo,
 vt & illas indagemus, quæ extra nos ſunt, & quæ intra nos ipſos
 latent. His vel ex parte cognitio, non ſolū muliebriter gemere,
 verū etiam admirari deſinemus. Aio, his vel ex parte cognitio;
 quia, vt rectè ſanctus ille Eccleſiæ Doctor dixit, *quæ ſunt iudicia
 circa humanum genus bonitatis Dei, quis poterit explicare ſuffi-
 cienter?*

Aliquo modo tamen atque ex parte cauſas attingere no-
 ſtrarum miſeriarum, eſt laudare diuinam æquitatem pariter, &

R

veteres

I.

Ariſtot. lib. 4.
 Metaphyſ.
 cap. 10.

Horat. lib. 1.
 epiſt. 1.

Photin. Enn.
 2. lib. 9. ca. 14.

S. Auguſtin.
 lib. 22. de ci-
 uit. cap. 21.

II.